

Електронні перекладні словники, зокрема українсько-польські, поза сумнівом, організовують і актуалізують самостійну навчально-пізнавальну діяльність молоді.

Великий вибір електронних перекладних словників дозволяє отримати детальнішу інформацію про можливість перекладу потрібного терміна, сферу його уживання, граматичні категорії слова тощо, що також сприяє формуванню професійної, комунікативної, лінгвістичної компетентності.

Проте, варто назвати й недоліки користування електронними перекладними словниками. Насамперед, зауважимо, що як будь-який інтернет-ресурс, такий словник стає недоступним у разі відсутності мережі чи електроенергії. Проте, віддамо належне наявності в деяких електронних перекладних словниках функції оффлайн-доступу.

По-друге, що найбільше турбує в питанні формування ключових компетентностей завдяки користуванню електронними перекладним словниками, це недосконалість перекладу, майже повна відсутність контролю щодо наповнення контенту вченими-мовознавцями, перекладачами, що призводить до нефаховості таких праць.

Отже, підсумовуємо, що перекладні електронні словники є викликом сучасності, життєвою необхідністю, вагомим складником самоосвіти здобувачів вищої освіти, утім потребують втручання в цей процес відповідних підрозділів НАН, МОН України.

Крехно Тетяна Іванівна

*кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри української лінгвістики, літератури та методики навчання;
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
roman298@gmail.com*

Безлаковська Світлана

*студентка психолого-педагогічного факультету;
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

РЕАЛІЗАЦІЯ ФОНЕМИ /Ы/ В ЛЕМКІВСЬКИХ ГОВІРКАХ СЛОВАЧЧИНИ

Діалектний рівень життя мовного організму привертає пильну увагу науковців у контексті оновлення сучасних наукових парадигм. Говіркове мовлення здобуває все більше шани як джерело духу нації, осереддя глибоких смислів національно-мовної екзистенції, а не просто трактується як етап, що передує розвитку літературного стандарту як найвищої точки мовної еволюції. Діалектний формат реалізації окремої особистості й усього народу заслуговує на гідне місце в колі наукових інтересів як феномен, що не підпорядковується лінгвістичним приписам, а регламентується насамперед самим мовотворцем – народом.

У зв'язку з цим ваги набувають завдання укладання корпусів діалектних текстів, що представлятимуть усі географічні ареали; фіксації й опису особливостей усіх мовних рівнів; інтерпретації спостережених фактів як на рівні лінгвістичному, так і психолінгвістичному, когнітивному, соціолінгвістичному.

Нашу увагу привертають лемківські говірки, що мають статус архаїчних. Однією з яскравих давніх фонетичних рис цього локального різновиду мови є наявність у системі вокалізму фонемі /ы/. Матеріалом спостереження й аналізу слугували лемківські говірки карпатського регіону північної і північно-східної Словаччини, а саме тексти, записані в населених пунктах Stakčín, Svidník, Cernina, Beloveža, Kamienka, Stará Ľubovňa, Kalna Roztoka, Ubl'a, Klenova, Brezovec.

Фонема /ы/ має такий основний вияв: звук заднього ряду високого підняття, нелабіалізований. Особливості реалізації:

1. Реалізується в наголошеній і ненаголошеній позиціях.
2. Після передньоязикових д, т, л, н, з, с, р: рыба, од коды, язык, народности (Р.в. одн.), работы (Р.в.), школы (Н.в. множ. і Р.в. одн.), сыр, сын,

рабочный, в кухни, в пекарны, молоды (прикметник, Н.в. множ.), до тых, тексты, камюнчаны, тоты, кажды, йедны, за тым, кеды.

3. Після губних б, п, в, м: коровы, было, бык, бычки, мы, вы, жебы, хлопы.

4. Після г, к, х: батькы, колонкы, спомінкы, шиткы, поливки, український, по-словенскы, Святкы, рокры, пирогы, внучкы, єднодухый, по-жукубянськы, таких, галушкы, тромпакы, парадичкы, воякы, хыжа.

5) Після ж, ш: вшитко, шитке, шыю, попод хыжы.

6) У давній сполуці тьрт на місці ъ: дрыва, гырдей.

Фонема /ы/ в лемківських говірках Словаччини має неоднакове походження. Найчастіше вона вживається на місці давньоукраїнської /ы/ і є свідченням нереалізації історичного процесу злиття /ы/ та /и/ в один звук, наслідком якого є сучасна нормативна фонема української мови /и/: сын, бык.

Фонема /ы/ є рефлексом ъ у сполуці тьрт: дрыва, гырдей.

Мовна практика щодо реалізації фонем /ы/ в сучасних лемківських говірках Словаччини не є уніфікованою. Деякі мовці послідовно реалізують фонему /ы/ у відповідних фонетичних ситуаціях.

Водночас носії локального різновиду мови виявили тенденцію до наближення артикуляції /ы/ та сучасної нормативної фонем української мови /и/. Це виявляється у прикладах варіантного вживання того самого слова в мовленні різних респондентів або одного інформатора: син / сын, вшитко / шитко, язык / язык.

Прикметною ознакою описуваного діалектного простору є неоднаковість артикуляції фонем /ы/ в однакових фонетичних умовах. Місце творення звука має такий діапазон: задній ряд – середній ряд, високе підняття – середнє підняття.

Варіанти артикуляції зумовлені здебільшого мовною особистістю, а не локалізацією говірки. У мовленні частини респондентів звук /ы/ відсутній, що так само зумовлено індивідуальністю мовця і не залежать від вікових, соціальних чи інших параметрів.